

Obyčejní
lide

Divadlo
Archa

普通人

Ordinary
people

Divadlo Archa
Praha
Living Dance Studio
Peking

Inscenace vznikla v koprodukcí Divadla Archa a Evropského centra pro umění Hellerau, Drážďany v rámci evropského projektu Theatron za finanční podpory programu Kultura.

Premiérová představení v Praze 22. a 23. ledna 2017 a v Drážďanech 27. a 28. ledna 2017.

Představení vznikalo formou kolektivní tvorby a je založeno na životních zážitcích tvůrců. Účinkující jsou autoři svých vlastních scénických textů. Kromě těchto autentických textů jsou v představení použity:

Část rozhovoru Miloše Zemana pro čínskou televizi CCTV 27. října 2014 během jeho státní návštěvy ČR.

Árie z opery Bedřicha Smetany Dalibor [1868]. Německé libreto Josef Wenzig, překlad Ervin Špindler.

Otázky inspirované středověkou moralitou Everyman – Kdokoli uveřejněné v časopise Divadelní revue Roč. 8, č. 4 [1997], s. 79–104 v překladu Pavla Drábka.

Píseň čínského rockového zpěváka Cchuej Ťien Nemám nic [Nothing to My Name], která se stala na jaře 1989 hymnou demonstrujících studentů během protestů na náměstí Tchien-an-men.

**Obyčejní lidé
Společný divadelní projekt
Divadla Archa a nezávislého divadla
Living Dance Studio
v Pekingu.**

**Účinkují
Wen Hui, Vladimír Tůma, Jiang Fan,
Philipp Schenker, Wen Luyuan,
Jan Burian, Li Xinmin,
Jaroslav Hrdlička
a Pavel Kotlík**

**Režie: Jana Svobodová a Wen Hui
Hudba a zvukový design: Jan Burian
Video art: Jaroslav Hrdlička
Světelný design: Pavel Kotlík
Asistentka režie: Valida Babayeva
Dramaturgie: Ondřej Hrab
Dramaturgická spolupráce:
Lonneke van Heugten a Carmen Mehnert
Překlady: Ian Yang, Anna Vrbová,
André Swoboda
Úprava a projekce titulků:
Haruna Honcoopová
Produkce: Jindřich Krippner
Zvláštní poděkování:
Martin C. Putna a Zuzana Li**

Vladimír Tůma

Když v roce 1960 vrcholila v Číně reforma Velký skok vpřed a proměnila se v humanitární katastrofu, bylo Vladimírovi osmnáct. V kavárně Alfa tančil zakázaný rock and roll, učil se univerzálním nástrojářem a v Národním divadle statoval v operních davových scénách. Od té doby pracoval v různých státních podnicích. V roce kozy [1991] získal zaměstnání v soukromé firmě, kde pracuje dodnes. V roce opice, který následoval, přestal hrát aktivně lední hokej. Žije v Čelákovicích, ve volném čase chodí po horách, zahradničí a maluje obrazy. První Čiňany v životě potkal při zkoušení tohoto představení.

Wen Hui

V čase československé Sametové revoluce absolvovala studium na Pekingské taneční akademii. Následujících 17 let byla členkou souboru Národního tanečního divadla. V roce 1994, kdy v České republice začala vysílat první soukromá televizní stanice, založila spolu s Wu Wenguangem nezávislý soubor Living Dance Studio. O deset let později se Living Dance Studio usidluje v centru CCD Work Station v pekingské čtvrti Caochangdi, které pro ně navrhuje Aj Wej-wej. Představení, která kombinují tanec a dokumentární film, jsou zvána na festivaly po celém světě. V roce 2014, kdy Rusko anektovalo Krym, CCD Work Station ukončilo činnost. Wen Hui vyhlásila nový začátek, jeho výsledkem je představení Red, které se úspěšně hrálo v Evropě, a také projekt Obyčejní lidé.

**Jiang
Fan**

V roce, kdy Stanislava Grosse vystřídal v čele české vlády Jiří Paroubek, absolvovala taneční konzervatoř v Šanghaji. O čtyři roky později, v roce 2009, absolvovala studia choreografie na šanghajske divadelní akademii. Následujících šest let tančila v baletním souboru šanghajske opery. V roce 2014 založila vlastní studio Qian Kong Fan. V následujícím roce zahájila spolupráci s Wen Hui a podílela se na představení Red.

**Jana
Svobodová**

Když Čínu navštívil americký prezident Nixon, bylo Janě deset let a navštěvovala baletní přípravku Národního divadla. V roce 1987, kdy byl zbaven funkce generální tajemník komunistické strany Číny, reformátor Chu Jao-pang, absolvovala na pražské DAMU. Její umělecké směřování ovlivnila setkání s tvůrci moderního divadla a tance, jako jsou Peter Schumann a jeho Bread and Puppet Theatre nebo japonský tanečník Min Tanaka. Od roku 1997 se intenzivně věnuje sociálně specifickým divadelním projektům. Vytváří divadelní projekty nejen v České republice, ale i v Jižní Africe a ve Spojených státech. Je uměleckou vedoucí Archa.lab a uměleckou ředitelkou mezinárodního festivalu dokumentárního divadla Akcent.

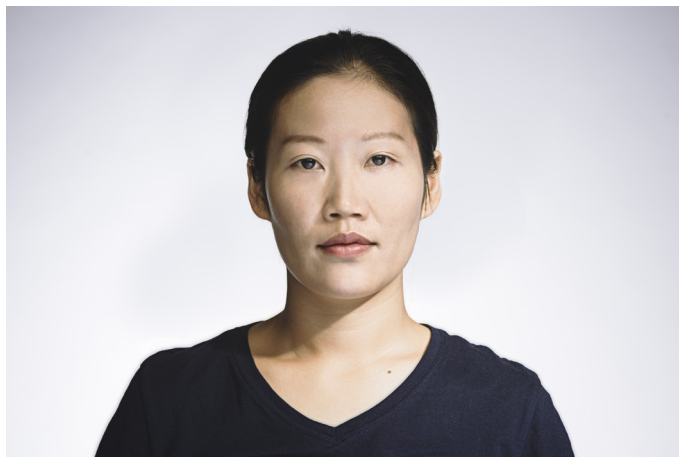

Jan Burian

Narodil se v roce, kdy zemřel Mao Ce Tung. Svou první kapelu založil v osmi letech se svým bratrem. O šest let později, v roce koně [1990], začali veřejně koncertovat pod názvem Jatka č. 5. O dalších šest let později začal spolupracovat s Divadlem Archa. Tvoří hudbu a zvukový design k divadelním představením. Posledních deset let je členem skupiny Kyklos Galaktikos (spolu s Jaroslavem Hrdličkou a Michaelou Švédovou). V roce zajíce [2011] začal spolupracovat s Janou Svobodovou, s níž se podílí již na čtvrtém projektu.

Li Xinmin

Narodila se v roce, kdy v československém éteru utichly rušičky vysílání zahraničních stanic [1988], v horské vesnici provincie Jün-nan. Školní vzdělání ukončila už v jedenácti letech, protože rodiče neměli na zaplacení školného. V roce 2007 přišla do CCD Work Station v Peking. V roce 2010 stála poprvé na divadelní scéně. Následující rok začala točit dokumentární filmy. V současné době má na svém kontě 9 představení Living Dance Studia a 4 dokumentární filmy.

**Jaroslav
Hrdlička**

Rok po tom, co k Čínské lidové republice bylo připojeno Macao, vyhrál spolu s Janou Vránovou světový pohár v akrobatickém rock and rollu v žákovské kategorii. V roce koně [2014] absolvoval obor nová média I. na pražské AVU. Je členem hudební skupiny Kyklos Galaktikos a studia Paperash, v němž se podílel na tvorbě úspěšné videohry Dark Train. S Divadlem Archa spolupracuje od roku draka [2012].

**Wen
Luyuan**

V době, kdy se rozpadlo Československo, mu bylo devět let a začal se učit hrát na kytaru. V roce 1997 odešel z provincie Jün-nan do Pekingů a o dva roky později byl přijat na pekingskou konzervatoř [obor skladba]. V roce 2004 založil svou první hudební skupinu. O devět let později se stal členem rockové kapely slavného zpěváka Zheng Jun. V roce 2015 založil skupinu nové hudby Xian [Nebeská bytost]. Před zahájením zkoušek představení Obyčejní lidé Wen Luyuan nikdy v Evropě nebyl.

Philipp Schenker

V roce, kdy Mao Ce Tung vyhlásil Kulturní revoluci, se Philipp Schenker narodil ve švýcarském kantonu Curych. Po studiích na grafické škole odchází ze Švýcarska, aby se tam už nikdy na trvalo nevrátil. Působil v Berlíně a v Amsterdamu, kde spolupracoval například na dvou představeních skupiny Dogtroep. V roce 1997 se usadil v Praze, kde spolu s Danielou Voráčkovou založil uměleckou skupinu Stage Code. S Divadlem Archa začal spolupracovat v roce krysy [2008]. S režisérkou Janou Svobodovou se podílel na sedmi projektech u nás a v zahraničí. Je leadrem kapely Allstar Refjúdží band.

Pavel Kotlík

Když v roce 1979 vyhlásilo čínské vedení politiku jednoho dítěte, bylo Pavlovi 6 let, byl jedináček a žil v Praze. Když mu bylo patnáct, pět měsíců po masakru na náměstí Nebeského klidu, byl mezi demonstranty na pražské Národní třídě. V roce kozy [1991] začal pracovat jako technik Opery Mozart. Od roku draka [2000] se věnuje světelné technice. V letech 2002–2016 byl členem tanečního souboru VerTeDance, pro který vytvořil design pro více než patnáct představení. Je nositelem ceny za světelný design České taneční platformy za rok 2012. S Divadlem Archa spolupracuje od roku buvola [2009].

V letech 2014 a 2016 vytvořil v Arše světelný design pro představení japonského tanečníka Mina Tanaka. S Janou Svobodovou spolupracuje již na čtvrtém projektu.

Valida Babayeva

Ve stejném roce, kdy se v Číně narodily Li Xinmin a Jiang Fan, se v Azerbajdžánu narodila Valida Babayeva. V roce tygra (2010) získala bakalářský titul na Státní ekonomické univerzitě v Baku. Následující dva roky pracovala jako asistentka v mezinárodní charitativní organizaci OXFAM. V roce hada (2013) odjela na semestrální kurz fotografie na pražskou FAMU. V současnosti studuje na Anglo-americké univerzitě v Praze. Je stážistkou Divadla Archa. S Janou Svobodovou spolupracuje na druhém projektu jako asistentka režie.

Ondřej Hrab

Narodil se v roce draka. Během kampaně sta květů Číny prožíval dětství v Olomouci. V době pekingského procesu s nejbližšími spolupracovníky Mao Cetunga, tak zvanou „bandou čtyř“, pořádal v Praze tajná vystoupení zahraničních umělců. Po revoluci založil v Praze Divadlo Archa. V roce hada 2013 o tom vyprávěl na neoficiálním semináři ve zkušebně Living Dance Studio v Pekingu.

Všichni jsme obyčejní lidé

Rozhovor s Wen Hui a Janou Svobodovou

Sbíráte materiál terénním způsobem, dotazujete se na zkušenosti obyčejných lidí. Kdo je pro vás obyčejný člověk?

WH Podle mě jsem obyčejný člověk. Všichni jsme obyčejní lidé. Nikdo není zvláštní, dokonce ani funkcionář ne. Každý je obyčejný člověk, všichni jsme stejní. Jsme si rovni.

JS Ano, souhlasím, všichni jsme obyčejní. To bylo východisko, když jsme se rozhodli vytvořit společně inscenaci. Krom toho, že se máme navzájem rády, byla rozhodujícím okamžikem cesta našeho prezidenta do Číny, kde vystupoval ve jménu „obyčejných“, nebo jako on říká „normálních“, Čechů, kterým prý nezáleží na lidských právech druhých. Ale i prezidenti a politici jiných zemí své činy odůvodňují ohledem na „obyčejné lidi“. Když se řekne „obyčejný člověk“, myslí se tím, že je průměrný. Nás ale zajímalo, co to skutečně znamená být obyčejný. Obyčejný neznamená nezajímavý a nezápovědný. V naší inscenaci se zabýváme tématem obyčejných přání, obyčejných strachů, obyčejných zklamání. Jedním z obyčejných přání je být svobodný, žít ve svobodném světě. Nebyť trestán systémem.

Byla to tedy prezidentská návštěva, co nastartovalo vaši spolupráci?

WH Plánovaly jsme to již dříve. Potkaly jsme se a objevily, že máme spoustu zájmů, které nás spojují. Začaly jsme přemýšlet, co bychom mohly a chtěly společně udělat.

JS Našly jsme k sobě cestu rychle. V roce 2013 jsme hráli v Číně moje představení *Sólo pro Lu* – rok poté, co jsme se potkaly. Tam jsme pochopily, že i přesto, že nejsem tanečnice ani choreografka a Wen nemá západní divadelní školy, máme stejný důvod, proč děláme divadlo a jak se chceme dále vyvíjet. Pro nás obě je rozhodující respekt k lidem, s nimiž pracujeme. Nepracujeme pouze s umělci. Sdílíme úctu k člověku, k jeho osobnosti, ať je či není umělec. Umělecký vklad, schopnosti člověka a ta-

lent jsou velmi důležité, ale nejdůležitější je, kdo ten člověk je a co chce říci. V tom jsme se rychle shodly.

Obě dlouhodobě pracujete dokumentární metodou, začínáte u příběhů skutečných lidí, což definuje vaši spolupráci. Nalezly jste něco jako česko-čínskou chemii?

WH Ani jedna z nás nedělá umění pro umění, divadlo pro divadlo. Naše spolupracovníky chápeme jako osobnosti, které také mají svůj důvod podílet se na vzniku představení. Nikdo z nich nevytváří postavu, nehraje roli. Jsou stále na jevišti sami sebou. Každý z nás přináší svůj pravdivý příběh a společně ho zpracováváme tak, aby ve finálním scénickém tvaru oslovil diváky. Takto pracujeme vždy.

JS Vytvořili jsme skupinu, na kterou když se podíváte, tak se ptáte, jak je možné, že spolu její členové mohou fungovat na jevišti. Máme tam například pětasedmdesátiletého českého dělníka vedle sedmadvacetileté, velmi zkušené a studované tanečnice a choreografky ze Šanghaje.

WH A také tam máme dívku, která je z vesnice v horách, bez výcviku a vzdělání. Pohybově je samozřejmě velmi prostá, ale na scéně je velmi přirozená a působivá, protože s žádnými účinkujícími nezacházíme jako s herci.

JS Všichni navázali vzájemně úzký vztah, mají se rádi a baví je spolupracovat, rádi jsou spolu na jevišti. V naší práci se asi stalo něco neobvyklého a jedinečného. Jsem nadšená, říkám si: To je zázrak!

Jak spolupracujete a jaká je vaše dělba práce?

JS Spolupracovat s Wen je pro mě velké dobrodružství. Jsem vždy překvapená, když chci něco říct a ona mě předběhne a řekne to samé. Jsme citlivé ke stejným věcem a stejné věci máme rády. Líbí se nám, když lidé na jevišti jednají přirozeně. Když nehrají, ani nic nepředstírají. Pracujeme na základě zdánlivě jednoduchých úkolů. Účinkujícím zadáme například: „Prohlédněte si jeviště a sledujte to, co poutá vaši pozornost.“

Všichni jsme obyčejní lidé

WH Navzájem si nasloucháme. Ne vždy spolu souhlasíme, ale vždy se o to snažíme. Dáváme prostor všem z našeho týmu. V Living Dance Studio všichni sdílíme společný prostor a společně se vyvíjíme.

JS Všichni naši performeři mají chuť objevovat. V první fázi jsme improvizovali, zkoušeli různé věci, experimentovali s prostorem. Vznikla tak myšlenka jeviště, kde je vše v pohybu. Neděláme rozdíl mezi technickou prací a prací uměleckou. Na scéně se pohybuje celkem deset lidí, kteří kromě svých uměleckých vstupů operují technikou a technologiemi. Technická spolupráce vytváří novou rovinu komunikace založenou na vzájemné zodpovědnosti.

WH Líbí se mi, že mladí lidé, členové Living Dance Studia, jsou nezávislí a touží po sebepoznání. Pro naši vzájemnou spolupráci na tomto představení je také důležitý moment učení se. Já jsem se začala seznamovat s historií České republiky, pozorovat a studovat životy „obyčejných lidí“, jako je Vláďa. Sledovala jsem a stále sleduji, jak jsou dějiny propojené s naší osobní historií. O tom bylo vzrušující debatovat.

JS Strávili jsme nějaký čas vytvářením časové osy, která sleduje důležité mezníky v historii obou zemí. Globální historii protínají příběhy jednotlivců, někdy velmi bolestivé jindy úžasné nebo humorné. Rok 1989 byl důležitý pro obě země. Je obecně známo, že pro každou v jiném smyslu. Osobní příběhy, které se ke každému roku váží, vytvářejí zcela nový rozměr, hloubku, odhalují tajemství, která by jinak zůstala skrytá.

Máte zde kontrast mezi globální historií a osobními příběhy a další dosti vzrušující rozdíl Asie a Evropy. Dalším konkrétním kontrastem je ladnost a pružnost čínských tanečnic a struných evropských mužů. Hrajete si s těmi rozdíly?

WH Fyzicky ano.

JS Žádný z mužů na jevišti není profesionální tanečník, Vláďa ale tančil rock and roll, když byl mladý. To dalo vzniknout scéně, kde tančí s mladou čínskou tanečnicí Jiáng Fan. Ten rozdíl je, myslím, velmi

inspirativní. Kontrasty jsou viditelné. Konstruovali jsme scény tak, aby byly rozdílnosti patrné v maximální možné míře.

Surrealismus a magie versus dokumentární styl, který dbá na autenticitu – jak v těchto intencích společně vytváříte příběh? Jak vidíte vaše nové představení – v jakých barvách a zvucích, tvarech?

WH Samy se nenazýváme dokumentaristkami, ale lidé nám tak říkají a hovoří se o nás jako o tvůrčích dokumentárního divadla. Já jsem nevěděla, co to znamená. Nezajímá nás dělat krásné divadlo s ladnými pohyby, soustředíme se na společnost, historii, sociální otázky a jevy.

JS Teprve v posledních letech začala být moje práce nazývána dokumentárním divadlem. Zdrojem práce naší skupiny je svět kolem nás. Vše, co používáme na jevišti, jsme našli kolem sebe v divadle – kontejnery na světla, mixážní pulty, dvě bezpečnostní zábrany. Hudba a zvukový design Jana Buriana velmi často vychází z reálných zvuků. Pracujeme s autentickými texty, které vznikly formou vzájemných rozhovorů. Vláďa přinesl básně, které psal v mládí. Záleží nám na ukotvení ve skutečných událostech a společenských jevech. Na základě toho pak rozvíjíme imaginární scénický obraz. Všichni pracujeme současně, necháváme se navzájem inspirovat. Je to jako společně dýchat.

Co vás pohání?

WH Pro mě nebyla jediným hlavním důvodem spolupráce s mojí kamarádkou, nebo další nový projekt. Bylo to vědomí zodpovědnosti za obě naše země. Musíme něco říct, musím vyslovit pravdu, otevřít paměť. Vyslovit se k tomu, co hrozného jsme udělali a co nikoho ve skutečnosti nezajímá. Musíme to předložit mladým lidem a publiku. Naší zodpovědností je to dělat a říkat, co je v našich silách. Prožíváme důležité období a je dobré, že se můžeme navzájem podporovat.

Rozhovor s Wen Hui a Janou Svobodovou

JS Jednoznačně to je odpovědnost za místo, kde se narodíte a kde žijí vaši přátelé. My jsme měli to štěstí a zbavili se totality. Svoji svobodu musíme chránit. Chráníme ji i tím, že nejsme lhotejní k nesvobodě jiných lidí. Mým jazykem je divadelní jazyk. Prostřednictvím divadelní práce mohu říci něco, co bych nebyla schopna nikdy ve svém běžném životě vyjádřit. To mě pohání.

Existují tabu, která otevíráte? Je váš projekt politický?

WH Každého odpovědností je společnost možná ne měnit, ale prospívat jí. O to se chceme snažit. Jsme z Číny a pokaždé se nás ptají, zda je to, co děláme, politické. Nevíme, jaký kontext je politický pro nás – politika jednoho dítěte pro nás politická není, ale pro každého jinde, zejména na západě, je to velmi politické. Tak je velmi těžké říct, zda to politické je či není.

JS Divadlo je vždy politické, a také naše inscenace je taková, ale to neznamená, že to není divadlo poetické. Speciálně tento projekt obsahuje mnoho poezie, ne tak té psané, jako jevištní. Je to jazyk, který v kontrastu se závažnými informacemi vytváří způsob, jak zasáhnout nejen mozky, ale i lidská srdce. Je to i způsob, jak být svobodný.

Jano, co tě fascinuje na tradičním čínském divadle?

JS V mládí jsem strávila nějaký čas v Japonsku, kde jsem absolvovala trénink Mina Tanaky v japonských horách. Tam jsem měla možnost z blízka studovat kořeny divadla a prolínání nejrůznějších tradičních forem. A čínské divadlo odkazuje k těm nejstarším formám asijského divadla. V realu jsem poznávala to, co popisují teoretické studie, které se zabývají vlivem východního umění na naše západní herecké techniky. Jako absolventku pražské DAMU mě ovlivnilo toto poznání na celý život.

Wen Hui, co se vám líbí na evropském projevu? Dalo vám zkoušení zde nějaké tvůrčí stimuly?

WH Mnoho věcí, dějiny České republiky a osobní příběhy, které mi Jana vyprávěla, se velmi podobaly těm mým. My obvykle necvičíme tolik techniku, protože tu máme historicky v sobě. Věřím, že mám v sobě ve velké míře tradiční čínský tanec, je součástí mého těla. Při spolupráci s Janou jsem se od skupiny mnohému naučila.

JS Technika je důležitá a používáme ji, ale paměť těla je důležitá také. Wen říká, že techniku nemá, ale ona je tam stejně přítomna, protože lidské tělo si pamatuje. Život za komunistického režimu je v našich tělech také. Vztahuje se to k tomu, co děláme, jak se pohybujeme, je stále přítomný v neviditelné komunikaci mezi námi.

Co je zdrojem vaší inspirace, co vás fascinuje v umění, literatuře? Můžete jmenovat někoho, koho obdivujete?

WH Pro mě je to samozřejmě stále Pina Bausch, tu jsem zbožňovala. Při první návštěvě Evropy jsem odjela do Wuppertalu, abych ji viděla zkoušet, mohla jsem také krátce pracovat s jejím týmem, potkávali jsme se při jejich cestách do Číny. Ona byla mistryně. Ale pak je zde také řada dalších umělců.

JS Mám své mistry, ti mě formovali v tom správném věku. Určitě to pro mě byl Peter Schumann a Min Tanaka. Považuji je za své učitele, kteří mi otevřeli nový pohled na divadlo, jeho podstatu. Také Anne Bogart. Naučila jsem se hodně, ale také jsem měla štěstí, že jsem se svými mistry nebyla příliš dlouho. Myslím na ně často, ale nesrovnávám se s nimi.

Jak formuje člověka místo, kde se narodí?

WH Já se pořád přesouvám, ve svém rodném městě vlastně zůstávám nerada.

JS Narodila jsem se v Praze. Cítím v sobě její duch, tu divnou těžkou atmosféru.

Rozhovor vedla Pavlína Svatoňová
Překlad David Kumermann

Fakta a souvislosti

Naše inscenace je založena na životních paralelách lidí u nás a v Číně. Vznikla na základě rozhovoru režisérky Jany Svobodové a choreografky Wen Hui, které když srovnávaly své životní osudy, pocítily, že k sobě mají hodně blízko. Vypadá to, že časová linka některých historických událostí v Číně a u nás je podobná. Je tomu skutečně tak?

Asi hodně záleží na generaci a na prostředí, ve kterém konkrétní jedinec žije. Srovnávat celou Čínu a celou Českou republiku by bylo zavádějící, ale když se jedná o člověka, jistě se mnohé paralely najdou. U nás nikdy všichni lidé na povel netavili ocel, heslo „poroučíme větru dešti“ ale známe z minulosti dobře, stejně jako utopický cíl předhonit USA a západní svět. V roce 1989 u nás padl režim a vláda komunistické strany, v Číně nikoliv, přesto obě společnosti zažily proměnu hospodářství i z centrálně řízené státní ekonomiky na více či méně

tržní ekonomiku, nástup komercializace, konzumerismu. Internet proměnil způsoby a možnosti komunikace, podobu diskurzu u nás i v Číně. Paralely vidím v jednotlivostech, trendech, dobových módách, ne v celku. V nejmenším mě neudivuje, že si česká a čínská umělkyně rozumí, že našly společnou řeč a mají podobné zážitky a osobní zkušenost.

V posledních letech se proměnil jazyk čínské ideologie. Nezpůsobuje to určitá nedorozumění?

Vládnoucí Komunistická strana Číny se snaží udržet krok s dobou a najít slovník, který budou Číňané (vidíte, být to před padesáti lety, psalo by se „čínský lid“) přijímat. V té schopnosti přizpůsobit se je její síla. Nedorozumění může být způsobeno pouze tehdy, když příjemce přestane vnímat, že se jedná o řízený, dobře promyšlený ideologický slovník. Bývalý prezident Hu Jintao přišel s termínem „har-

Rozhovor s přední českou sinoložkou a překladatelkou z čínštiny Zuzanou Li

monické společnosti“, který je viditelně v přímém rozporu s Mao Zedongovou koncepcí nekončící revoluce a neustálého třídního boje. Lidé, kteří spolu žijí v harmonii, nebojují jeden s druhým, nestaví barikády, nehledají ve svém středu reakcionáře, neudávají se. Když se ale slovo harmonie použije slovesně, „harmonizovat společnost“, pak už i my cítíme, že termín implikuje nějakou kontrolu seshora, že obsahuje i „být harmonizován“. Dnes Strana hovoří o udržitelném rozvoji, o zdravé prosperující společnosti, což také není slovník, který bychom si automaticky spojovali s komunistickou stranou.

Jaká je současná situace nezávislého umění v Číně ve srovnání s dobou před deseti, patnácti lety?

Mohu-li soudit z vlastní kusé zkušenosti, pak bych řekla, že nezávislá umělecká scéna už léta vzkvétá. Pořádají se divadelní a hudební festivaly, čtení, setkání básníků, nejrůznější klubové inscenace, celá řada umělců se úspěšně realizuje. Výtvarná scéna má obrovské zázemí, bohaté kupce doma i ve světě.

Jak vnímají současní Číňané svou vlastní nedávnou historii?

Osudově. Umělci hlavně starší a střední generace se snaží, v rámci možností, aby se nezapomnělo, především z obav, aby se krvavé momenty typu ozbrojených bojů mezi civilisty za Kulturní revoluce, posílání nedostatečně loajálních do převýchovných táborů nebo rozeznání demonstrujících studentů tanky z náměstí Nebeského klidu v noci z 3. na 4. června 1989 neopakovaly. Mladá generace však žije ve velmi odlišném světě a spíše má za to, že co bylo, bylo, dnes už je jiná doba.

Která témata jsou stále ještě tabu? O čem se smí mluvit? A kdy naopak je potřeba číst mezi řádky?

Myslím, že míra svobody projevu je v Číně větší, než si obecně představujeme. Hranice ale nejsou přesně vymezeny. Ze zákona je zakázáno vše, co by ohrozilo stabilitu státu (tedy i Strany) a společnosti, vyzrazení státního tajemství apod. Tabu je určitě otevřená konkrétní kritika nebo očeřování nejvyššího vedení země. Citlivé a sledované jsou otázky národnostních menšin, hlavně Tibeťanů a Ujgurů. Velká část je pak na vůli konkrétních vykonavatelů kontroly, jestli to či ono budou posuzovat jako přestupek proti zájmům vlasti. V románu Čtyři knihy [česky 2013] je skvělá metafora: v tuhé době Velkého skoku se soutěží o nejlepší výrobek z oceli, protagonisté nominují v potu tváře vytavenou vysoce kvalitní pěticipou hvězdu a očekávají zasloužené prvenství, nakonec ale vyhraje z oceli vytavený čínský znak pro loajalitu, tradiční koncept věrnosti panovníkovi zvítězí nad ideologickým symbolem komunismu.

Zuzany Li se ptal Ondřej Hrab

Program k představení Obyčejní lidé připravili
Ondřej Hrab a Pavlína Svatoňová.
Grafický design Mikuláš Macháček ZZZ.
Fotografie Jakub Hrab.

© 2017 Divadlo Archa, o.p.s
Divadlo Archa, Na Poříčí 26, 110 00 Praha 1
tel. +420 221 716 111
archa@divadloarcha.cz
www.archatheatre.cz

Divadlo Archa, o.p.s. je podporováno grantem
hl. m. Prahy pro rok 2017 ve výši 22.400.000 Kč.